

Sygn. akt III CSK 126/17

POSTANOWIENIE

Dnia 14 czerwca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Zawada (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Owczarek

SSN Karol Weitz

w sprawie z wniosku B. K.
przy uczestnictwie M. C., M. C., D. P., J. W. i Gminy Miejskiej K.
o zasiedzenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 14 czerwca 2019 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 28 października 2016 r., sygn. akt II Ca (...),

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 28 października 2016 r. oddalił apelację wnioskodawczynie, B. K., od postanowienia Sądu Rejonowego z dnia 10 czerwca 2014 r., oddalającego jej wniosek o stwierdzenie na jej rzecz nabycia przez zasiedzenie własności oznaczonej nieruchomości położonej w K.

Zgodnie z dokonanymi ustaleniami, nieruchomość ta, stanowiąca własność W. C., została wywłaszczona decyzją Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w K. z dnia 7 listopada 1951 r. pod budowę huty. Nie została jednak, mimo zburzenia znajdujących się na niej zabudowań, użyta do tego celu. W związku z tym korzystały z niej - „uprawiały działkę” - córki W. C., F. S. i J. M. F. S. zmarła w 1988

r. Po jej śmierci działkę uprawiała, do swojej śmierci w dniu 16 maja 1995 r., J. M. - współspadkobierczyni siostry. Wnioskodawczyni jest córką J. M. i jej współspadkobierczynią. Nieruchomość znajduje się w wyłącznym posiadaniu wnioskodawczyni od chwili śmierci matki.

W ocenie Sądu Okręgowego dokonane w sprawie ustalenia nie dawały podstaw do stwierdzenia ziszczenia się w odniesieniu do wnioskodawczyni przesłanki posiadania samoistnego nieruchomości przez okres trzydziestu lat wymagany ustawą w razie uzyskania - tak jak to miało miejsce w przypadku wnioskodawczyni - posiadania w złej wierze (art. 172 § 2 k.c.). W szczególności nie mógł zdaniem Sądu Okręgowego znaleźć zastosowania w sprawie art. 176 § 2 k.c.

Zaskarżając w całości postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 28 października 2016 r., wnioskodawczyni przytoczyła jako podstawę kasacyjną naruszenie art. 176 § 1 i 2 oraz art. 172 k.c. przez błędną wykładnię. W motywach odwołała się do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2009 r., I CSK 114/09, przeciwstawiając je powołanemu przez Sąd Okręgowy postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 1986 r., III CRN 60/86.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Według art. 176 k.c., jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika; jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadanie nieruchomości w złej wierze, czas jego posiadania może być doliczony tylko wtedy, gdy łącznie z czasem posiadania obecnego posiadacza wynosi przynajmniej lat trzydzieści (§ 1); przepisy powyższe stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy obecny posiadacz jest spadkobiercą poprzedniego posiadacza (§ 2).

Podstawą statutowanej w art. 176 k.c. ciągłości posiadania na potrzeby zasiedzenia jest następstwo w posiadaniu. Do następstwa w posiadaniu, które ma na względzie art. 176 k.c., może dojść albo - jak przewiduje § 1 - przez przeniesienie posiadania w jeden ze sposobów określonych w art. 348-351 k.c. (następstwo szczególne), albo - jak przewiduje § 2 - przez dziedziczenie

(następstwo ogólne). Posiadacz samoistny, który uzyskał posiadanie na podstawie aktu przeniesienia, kontynuuje je. Z tego powodu może on na potrzeby zasiedzenia doliczyć do czasu swego posiadania czas posiadania poprzednika. Podobnie spadkobierca, kontynuuje posiadanie spadkodawcy. Zgodnie z zasadą dziedziczenia posiadania, spadkobiercy uzyskują posiadanie po spadkodawcy z chwilą otwarcia spadku (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 1968 r., III CZP 100/67 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2009 r. IV CSK 341/08).

Gdy jest jeden spadkobierca, zastosowanie art. 176 § 2 k.c. przedstawia się, prosto. Spadkobierca może jako kontynuator posiadania spadkodawcy doliczyć do czasu swego posiadania nieruchomości czas posiadania nieruchomości przez spadkodawcę podczas biegu zasiedzenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2013 r., I CSK 256/12) i jeżeli łącznie czas ten jest wystarczający do zasiedzenia, uzyskać stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie w określonym dniu.

Gdy jest kilku spadkobierców, istotne z punktu widzenia zastosowania art. 176 § 2 k.c. jest ustalenie, czy dany spadkobierca włada nieruchomością, której posiadaczem był spadkodawca, wyłącznie w swoim imieniu, czy też nie.

Wskazując, że instytucja doliczania czasu posiadania, wyrażona w art. 176 k.c., stosuje się, w przypadkach następstwa w posiadaniu opartego na dziedziczeniu, na korzyść wszystkich spadkobierców, w piśmiennictwie i orzecznictwie przyjmuje się, iż nie może dojść do doliczenia czasu posiadania spadkodawcy wyłącznie na korzyść jednego lub kilku spadkobierców, jeżeli władają oni nieruchomością tylko w swoim imieniu, z wyzuciem z posiadania nieruchomości pozostałych spadkobierców. Nabycie przez nich własności nieruchomości wskutek zasiedzenia może nastąpić dopiero z upływem terminu liczonego od dnia otwarcia spadku (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 1949 r., C 319/49, 10 maja 1966 r., III CR 78/66, 7 maja 1986 r., III CRN 60/86, 13 lipca 1993 r., II CRN 90/93). Stanowisko to jest konsekwencją powiązania statuowanej w art. 176 k.c. ciągłości posiadania na potrzeby zasiedzenia z następstwem w posiadaniu. Władanie nieruchomością przez niektórych spadkobierców w sposób

pozbawiający pozostałych posiadania nieruchomości jest w tym zakresie aktem bezprawnym i samowolnym, a art. 176 k.c. nie ma zastosowania, gdy do uzyskania posiadania doszło w wyniku aktu samowolnego.

Inaczej jest, gdy żaden ze współspadkobierców nie włada wyłącznie we własnym imieniu nieruchomością, której posiadaczem był spadkodawca. Wówczas każdy współspadkobierca może przy obliczaniu terminu zasiedzenia doliczyć czas posiadania spadkodawcy. W takim przypadku - zgodnie z ustalonym orzecznictwem, znajdującym akceptację w wypowiedziach piśmiennictwa - każdy ze spadkobierców nabywa przez zasiedzenie udział we własności nieruchomości odpowiadający jego udziałowi w spadku (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 1949 r., C 319/49, 18 kwietnia 1959 r., IV CR 316/59, 7 maja 1986 r., III CRN 60/86, 13 lipca 1993 r., II CRN 90/93, 28 stycznia 2009 r., IV 341/08).

Wnioskodawczynie, mimo iż nie jest jedynym spadkobiercą matki, włada, jak wiadomo - według dokonanych ustaleń - sama nieruchomością, którą posiadała matka, i której posiadanie przez matkę, a wcześniej przez matkę i jej siostrę, chce doliczyć do czasu swego posiadania, w celu uzyskania stwierdzenia nabycia własności tej nieruchomości przez zasiedzenie wyłącznie dla siebie.

W tym kontekście Sąd Okręgowy trafnie uznał, odwołując się do przedstawionej wyżej wykładni art. 176 k.c., znajdującej wyraz m.in. w powołanym przez Sąd Okręgowy postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 1986 r., III CRN 60/86, że przewidziana w art. 176 k.c. regulacja nie umożliwiła wnioskodawczynie doliczenia do swego samoistnego posiadania nieruchomości od chwili śmierci matki, wcześniejszego posiadania nieruchomości przez matkę, a uprzednio - przez matkę i jej siostrę, ze skutkiem pozwalającym na wykazanie posiadania nieruchomości przez czas potrzebny do zasiedzenia i nabycie na podstawie art. 172 k.c. własności nieruchomości wyłącznie przez nią. Powołane w skardze postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2009 r., I CSK 114/09, nie dostarcza argumentów mogących podważyć przytoczoną wyżej ustaloną w orzecznictwie wykładnię art. 176 k.c.

Mając to na względzie Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 13 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

jw